

Batı'dan Doğu'ya bir kültürel av: Dracula

okur yazar
yazar okur

ÖMER ERDEM

N. Can Kantarcı'nın olağanüstü çevirisi ile bulduğumuz Bram Stoker imzalı 'Dracula', efsanenin içinde silikleşmiş Dracula portresini netleştiriyor. Kültürle tarih, edebiyatla siyaset arasında yolculuklara çıkartıyor...

Korkunun, gizemin, bilinmez olanın, gölge ve karanlığın her zaman bir cazibesi var. Hele kanla, entrika ve ölümle birleşince bu sayılanlar daha bir çekiciliğe bürünürler. Böylesi içeriğe dayalı her anlatı mutlaka geçmiş bir köke dayanır. Dracula ise özellikle sinema yoluyla daha kitlesel bir mite dönüşmüş, kültürel arkeolojiyle ruhsal kalıtlar arasında sarmalanarak daha da yaygınlık kazanmıştır. Budapeşte'yi ziyaret eden hemen herkesin yolu bir vesileyle Dracula'nın evine de düşer. Şimdilik bir turizm nesnesi olsa bile daha ötesi bir imgeye sahiptir o. N. Can Kantarcı'nın olağanüstü çevirisi ile bulduğumuz Bram Stoker imzalı 'Dracula' işte bize bunu sunar. Efsanenin içinde silikleşmiş Dracula portresini netleştirir. Kültürle tarih, edebiyatla siyaset arasında yolculuklara çıkarır.

"Dünyada bilinen her batıl inancın, sanki hayal gücünden mütevellit bir girdapmışçasına at nali şeklindeki Karpatlar'a toplandığını okudum" der

Dracula'yı bize anlatacak olan Jonathan Harker. Stoker, bir anlatma, yazma tekniği olarak günlüklere, mektuplara, raporlara, belgelere dayanır. Aslında bu yöntemle bir tür kayıp ayna oyunu oynar. Metinler metinlere ayna olurken, her metin kendisini silip diğerlerini içerir. Eger 'Binbir Gece Masalları'na aşina iseniz, Dracula'nın ölümle ısınan soğuk nefesinden uzak kalmak için anlatıcının nasıl sürekli konuştuğunu fark edersiniz. Hatta, bir süre sonra bütün anlatıcıların aradan çekilip tek anlatıcının Dracula olduğunu bile düşünürsünüz. 'İnsanın kibrine dalalet, murdar bir süs nesnesi' diye tarif edilen ayna, Dracula'nın uçurumu üç yüz metreyi aşan şatosundan uzak tutulur. Gerçek böylece sözün ateşinde tavlınır.

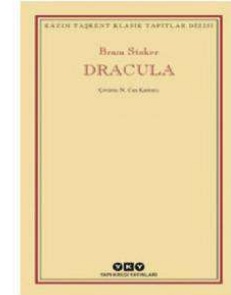
Bir Transilvanya hikâyesidir 'Dracula' ve Bram Stoker aslında, Batı'nın Doğu'suna bakar bu vesileyle. 'Eflaklıların, Saksonların ve Türklerin fethetmek için yüzyıllarca çarpıştıkları bir yer'dir orası. Ayrıca 'insan kanıyla zenginleşmemiş bir karış

toprak yoktur.' Kitabın 1897'de gün yüzüne çıktığını göz önünde tutarsak aslında metnin politik/emperyal niyetini de sezeriz biraz. Muazzam kütüphanesinde konuşurken "Soylusuyum ben buranın, boyar'ım, halk beni bilir, ben bir efendiyim" diyen Dracula, 'her şeye çok tuhaf bir sessizliğin hâkim olduğu' mekânda, "Ah bayım, siz şehirli bilmezsiniz avcının hislerini" diye de seslenir.

'Yüzü keskince -çok keskince- bir kartalı andıran, azametli, kubbeli alınlı' Dracula her yönden ilgi çekici çehreye büründürülür. Bazen insan olduğundan şüphelenilir. Stoker, içerik açısından değil sadece araya serpiştirdiği stratejik cümlelerle de hem okunabilen hem de merak ettirici bir metin çatar. 'Kapı üstüne kilitli kapılarla' dolu şato gibi, metin de açıldıkça kapanır. Bir ben hâşşesine bile dönüşür. "Hangi iblis, hangi cadı erişebilir Atilla'ya? Kanı işte bu damarlarda" diye konuşturulan Dracula bir kahramandır sonuçta. 'Horoz öttüğünde söz biterken' asıl önemli olan

yeni şafak fikridir.

Hemen her çağda, miti kahramana dönüştüren diller ve kültürler kendi vizyonlarını da belirlerler. Evrensel bir karakter olan Don Kişot nasıl İspanyolca ile beraber İspanyol vizyonunu öne sürerse dünyaya karşı, Dracula da, İngilizce'nin 'Güneş Batmayan İmparatorluğu'nun vizyonu ile çerçevesizdir. Bram Stoker'ın 'Dracula'sı bu sebepten sadece Dracula değil, Batı'nın Doğu'ya doğru fırlattığı ağla geriye çektiği kültürel avlardır aynı zamanda. Fakat edebi lezzeti inkâr edilemez, elbette.

DRACULA

Bram Stoker
Çeviren: N. Can Kantarcı
Yapı Kredi Yayınları, 2022
432 sayfa.